

justice, it should be based on the fact that the reform of justice is currently incomplete and, therefore, objectively can not have the positive effect expected by the legislator and expected civil society. In particular, against the background of numerous corruption scandals involving judges, as well as legally flawless decisions of the Constitutional Court of Ukraine, as a result of which some high-ranking officials avoided criminal liability for declaring knowingly inaccurate information in the declaration or intentional failure to declare information. to the judiciary remains extremely low. Its attitude of ordinary citizens to the monetary remuneration received by judges is quite negative, which not only contrasts sharply with the income of a large part of our compatriots, but also seems unreasonable given the performance of judges. The state of implementation of decisions taken by national courts, which remains unsatisfactory, also undermines the credibility of the judiciary. Given the high risks of making an unreasonable decision through corporate solidarity, the procedure for giving consent to the Constitutional Court of Ukraine to detain or detain or arrest pending a conviction by a court of a judge who has committed a criminal offense is imperfect.

It is necessary to note some positive changes. It is primarily a question of introducing in Ukraine the institution of a constitutional complaint, which expands the possibilities of judicial protection of constitutional human rights violated as a result of the application in the final court decision in its case of Ukrainian law contrary to the Constitution of Ukraine.

While positively assessing the steps taken by the current Ukrainian authorities to implement the country's strategic course towards full membership of Ukraine in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization, it should be noted that such a prospect is rather uncertain. This is confirmed not only by the statements of some European officials, but also by the lack of a roadmap that would identify specific steps that would bring our country closer to EU and NATO membership.

Keywords: *Constitution of Ukraine, amendments to the Constitution of Ukraine, social and legal consequences, form of government, justice, reform of justice, judge, Constitutional Court of Ukraine, European Union, North Atlantic Treaty Organization.*

УДК 347.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-707-713

**Олена
СОЛДАТЕНКО[©]**
кандидат
юридичних наук,
доцент

**Анастасія
ЧЕЧЕЛЬ[©]**
курсант

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ МАЛОЛІТНІХ АБО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

Розглянуто актуальні питання, пов'язані з проведенням допиту малолітніх та неповнолітніх осіб, які стали жертвами або свідками домашнього насильства, з метою виокремлення його особливостей, пов'язаних з емоційним станом цих осіб під час проведення цієї слідчої дії.

Висвітлено основні міжнародно-правові стандарти проведення допиту дітей, які запроваджуються в Україні, та проаналізовано позитивний закордонний досвід закордонних країн, зокрема Німеччини та США, для виокремлення прогресивних аспектів проведення допиту малолітніх та неповнолітніх осіб, які стали жертвами або свідками домашнього насильства, та подальшого їх запровадження до національного законодавства.

© О. Солдатенко, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6587-0280>
soldat-72-21@ukr.net

© А. Чечель, 2021

k_kp@dduvs.in.ua

Зазначено можливі шляхи реформування чинного законодавства з метою захисту прав та законних інтересів дітей, які стали жертвами або свідками домашнього насильства.

Ключові слова: *виїзне судове засідання, жертва, допит, дитина, досудове розслідування, домашнє насильство, психолог.*

Постановка проблеми. Донедавна проблема насильства в сім'ї взагалі була дещо поверхневою з кількох причин. По-перше, така ситуація, на жаль, є нормальною для більшості українських сімей та зазвичай не є предметом звернення до правоохоронних органів. По-друге, зважаючи на ступінь тяжкості шкоди, завданої домашнім насильством, наприклад, різного ступеня тілесних ушкоджень, вбивств (приблизно 30 % вбивств вчинені за сімейними обставинами), нападу, звалтування, погроз смертю, самогубства тощо, виникало питання, як правильно кваліфікувати дії кривдника.

Особливо проблема домашнього насильства загострилася під час поширення епідемії не лише в Україні, але й по всьому світу: залишила сам на сам потенційного кривдника та жертву. Більшість населення було позбавлено постійного місця роботи, стабільного заробітку та звичного режиму життя. Очевидно, що на психологічному рівні, недостатня кількість коштів, постійний пошук нової роботи в карантинних умовах, дорікання з боку одного з подружжя накопичувалися та через деякий час провокували вчинення домашнього насильства, особливо стосовно самого вразливого та соціально незахищеного населення – дітей¹.

Домашнє насильство має прихований характер та належить до латентного виду злочинності, а це означає, що навіть офіційна статистика Генеральної прокуратури України не відображає всієї жахливості та масштабності поширення вчинення домашнього насильства в Україні.

Останнім часом насильство та жорстоке поводження з дітьми стає все більш поширеним явищем. Як свідчать дані численних соціологічних опитувань, то приблизно 50 % малолітніх та неповнолітніх осіб стикалися з проявами насильства, але не зверталися за допомогою, 35 % дітей зверталися за допомогою, 15 % взагалі не здогадувалися, що стають жертвами домашнього насильства [1]. Поширення насильства щодо дитини виявляє саме зв'язок із загальним зростанням кількості випадків насильства в суспільстві, насильницьких злочинів, суїцидів та нещасних випадків з летальним результатом тощо.

Діти, які стають учасниками кримінальних процесуальних відносин, потребують особливої процедури роботи з ними, що пояснюється їх віковими особливостями розвитку, змінами у розвитку дитини під впливом насильства та індикаторами насильства щодо дитини, а також відповідними нормами в законодавстві та запровадженням міжнародного законодавства, дружнього до дитини.

Також варто звернути увагу, що саме допит є першочерговим етапом проведення роботи слідчого з дитиною, яка постраждала внаслідок домашнього насильства, тому він повинен проводитися в найсприятливішому оточенні та за найсприятливіших умов, з урахуванням віку, зрілості та рівня розуміння, а також будь-яких труднощів, які вони можуть мати. Отже, проаналізувавши все вищевикладене, ми бачимо, що питання правової захищеності дітей, які постраждали внаслідок домашнього насильства, під час допиту на стадії досудового розслідування є актуальною проблемою сьогодення.

Аналіз публікацій, в яких було започатковано вирішення цієї проблеми. Особливості проведення допиту з малолітніми та неповнолітніми учасниками кримінального провадження на стадії досудового розслідування висвітлювали у своїх наукових працях такі відомі вчені, як: Л. Каневський, В. Коновалов, В. Леоненко, Н. Павлюк, В. Тертишник, І. Федотов, Т. Шмигол, А. Шуличенко та іншими, однак питання, пов'язане з проведенням допиту дітей, які стали жертвами або свідками домашнього насильства, з метою зменшення травматизму їх здоров'я досліджувалися вченими не у достатньому обсязі.

Метою статті є комплексна розробка і конкретизація теоретичних і практичних положень для врегулювання правової захищеності малолітньої або неповнолітньої особи, яка постраждала від домашнього насильства, під час допиту на стадії досудового розслідування з урахуванням норм національного та міжнародного законодавства, а

¹ «Дитина» означає будь-яку особу віком до 18 років. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи : Програма Ради Європи від 17 листопада 2010 р. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188>.

саме правосуддя, дружнього до дитини.

Виклад основного матеріалу. Під час написання наукової статті було сформульовано концептуальні у теоретичному та важливі у практичному плані положення та висновки, які у своїй сукупності вирішують конкретне наукове завдання – розроблення наукових рекомендацій, спрямованих на удосконалення чинного законодавства України в частині правового регулювання проведення допиту малолітніх та неповнолітніх учасників кримінального провадження, як таких, що постраждали внаслідок домашнього насильства.

Жорстоке поводження з дітьми є глобальною проблемою із серйозними довічними наслідками, що призводить до стресу, пов'язаного з порушенням раннього розвитку мозку. Екстремальний стрес може порушувати розвиток нервової та імунної систем. Внаслідок цього у зрілому віці людям, які зазнавали жорстокого поводження в дитинстві, загрожує підвищений ризик виникнення проблем у сфері поведінки, фізичного та психічного здоров'я.

Крім наслідків для здоров'я та суспільства, жорстоке поводження з дітьми впливає на економіку, включно з витратами на госпіталізацію, лікування порушень психічного здоров'я, охорону дитинства та витрати у зв'язку з довготривалими порушеннями здоров'я.

Треба також звернути увагу на те, що іноді особи навіть не здогадуються, що вони можуть бути жертвами домашнього насильства. Це пояснюється тим, що далеко не всі розуміють, що насильство полягає не лише в діях сексуального характеру. Воно може виражатися у вигляді образ, нецензурних висловлювань, пригнічення, залякування, побоїв, ляпасів та навіть у позбавленні грошових коштів.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон) визначає домашнє насильство як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняється в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

Також Закон виокремлює та розмежує конкретні форми домашнього насильства, які можуть інкримінуватися як кримінальне правопорушення, а саме: фізичне, психологічне, економічне та сексуальне. Кожна з цих форм має свої особливості та ознаки, згідно з якими особа може розуміти, чи піддається вона домашньому насильству чи ні.

Треба зазначити, що згідно з рішенням Верховного Суду № 753/19409/19 від 17.02.2021 було визнано, що дитина, яка систематично спостерігає за проявами домашнього насильства, повинна визнаватися такою, що постраждала внаслідок домашнього насильства [3].

Конституція України чітко регламентує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Крім цього, права та свободи людини не можуть обмежуватися в незаконний спосіб [4].

Наявність законних прав та обов'язків для кожної людини є досить вагомою, адже завдяки їм будуються всі взаємовідносини у суспільстві. Також сукупність прав та обов'язків особи визначає її правовий статус у суспільстві, що є необхідним для її самореалізації у соціумі. Підтверджуючи вищевказане, О. Бандурка зазначає, що правовий статус дитини – це об'єктивовані і формалізовані у праві можливості, необхідні дитині для її всебічного розвитку, правовий стан, який відображає становище дитини у взаємодіях з іншими суб'єктами права [5, с. 10].

У контексті дотримання міжнародних стандартів у сфері захисту прав дітей важливе значення має гуманізація судових процесів щодо дітей, які перебувають в контакті з законом, створення умов для організації та ефективного функціонування правосуддя, дружнього до дитини, що відповідає вимогам Конвенції про права дитини та іншим міжнародним стандартам у цій сфері.

З метою подолання бар'єрів доступу до правової допомоги та правосуддя вразливих категорій через забезпечення належного поводження з дітьми у контакті з законом, зокрема дітьми, які постраждали внаслідок домашнього насильства, дітьми з порушеннями інтелекту була створена система правосуддя, дружня до дітей, яка

гарантує повагу та реалізацію прав усіх дітей на найвищому рівні: як дітей у контакті, так і дітей в конфлікті з законом. Правосуддя, дружнє до дітей ґрунтується на принципах верховенства права, недискримінації, гідності, забезпечення найкращих інтересів дитини, участі.

Повага до принципів правосуддя, дружніх до дітей, може не тільки усунути травматичний досвід, з яким стикаються діти у правовій системі, але й сприятиме більшій повазі їх прав, надаючи їм повний доступ до правосуддя та можливість повідомляти про порушення їх прав.

Чинний кримінальний процесуальний кодекс (далі по тексту КПК України) більш чітко регламентує процесуальний порядок проведення допиту малолітніх та неповнолітніх учасників кримінального провадження, що значно відрізняє його КПК України 1960 року. Тож КПК України не встановлює будь-яких обмежень щодо участі у кримінальному провадженні як неповнолітніх, так і малолітніх осіб, а навпаки, зазначає особливості, залучення таких осіб до участі в кримінальному провадженні та проведення з ними процесуальних дій залежно від їх індивідуальних психологічних та розумових можливостей.

Звертаючись до міжнародних стандартів, пріоритетним напрямом діяльності яких є забезпечення основоположних прав та свобод дітей, існують рекомендації щодо місця, в якому може проводитися допит неповнолітніх, зокрема потерпілих внаслідок домашнього насильства. Конвенція ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [6] (далі – Конвенція), яка була ратифікована Україною в 2012 році [7] містить у собі особливості проведення допиту з дитиною, а саме проведення допиту в спеціальному обладнаному приміщенні, а також проведення допиту не уповноваженою особою, а спеціально-навченим спеціалістом (психологом) з метою уникнення повторної травматизації дитини. Затвердивши цю Конвенцію, Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо забезпечення прав та свобод дітей, які стають учасниками кримінального провадження, а саме забезпечення поваги до честі та гідності кожної дитини під час досудового розслідування з дотриманням норм чинного законодавства, зокрема, під час отримання показань від такої особи.

Іншим, не менш важливим, міжнародним документом у сфері захисту прав дитини, яка є учасником кримінальних процесуальних відносин, є Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, які прийняті 17 листопада 2010 року [8], що були розроблені на основі наявних міжнародних, європейських і національних стандартів, у яких викладено оптимальні практики, засновані на узгодженні сучасних знань і відповідних регіональних норм, стандартів і принципів, пов'язаних зі здійсненням правосуддя дружнього до дитини.

Допит є найбільш розповсюдженою та ефективною слідчою (розшуковою) дією, за допомогою якої збирається інформація про злочин і злочину певних осіб і від якості проведення якої залежить успіх у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень, особливо кримінальних правопорушень пов'язаних із домашнім насильством, учасниками якого є діти і тому слід дуже серйозно підходити до його підготовки та проведення.

Слід звернути увагу, що міжнародна спільнота стверджує, що питання захисту прав та свобод дітей, які стають учасниками кримінальних процесуальних відносин вимагає встановлення певної спеціалізованої системи ювенальної юстиції, яка матиме на меті захист законних прав та інтересів неповнолітніх учасників кримінального провадження.

Ми вважаємо за доцільне звернутись до міжнародного досвіду проведення допиту з метою виокремлення позитивних елементів його проведення за участю дітей задля подальшої імплементації їх до національного законодавства.

Основний принцип німецького кримінального законодавства щодо дітей полягає у виховній ідеї, тобто індивідуальна профілактика. Законом про суд у справах дітей, які стали жертвами або свідками домашнього насильства (Jugendgerichtsgesetz (JGG)), передбачено, що застосування кримінального законодавства щодо неповнолітніх має попередньо запобігати новим злочинам проти неповнолітніх [9, с. 115].

За загальним правилом німецького законодавства щодо допиту дітей, які постраждали внаслідок домашнього насильства, допит проводиться ювенальним офіцером, який має як психологічну, так і юридичну освіту, тобто поєднує в собі слідчого та психолога. Така методика пов'язана з наявністю спеціального сектора, який займається справами неповнолітніх (Juveniles Department). Особливістю такого сектора є якісний відбір кадрів, які матимуть справу з дітьми, адже робота з дітьми вимагає

індивідуального підходу до кожної дитини окремо [9, с. 117].

Щодо особливостей проведення допиту малолітніх або неповнолітніх осіб, які постраждали внаслідок домашнього насильства в США, можна зазначити, що у більшості аспектах допит в США та допит в Україні схожі, наприклад, допит дитини проводиться за участю законного представника, педагога або психолога, а за необхідністю лікаря. Однак є суттєва розбіжність у вікових межах проведення допиту дитини, а саме в США офіцери не можуть проводити допит дитини понад дві години без перерви та понад три години на день [10, с. 34]. Це насамперед пов'язано з проведенням допиту в спеціально-обладнаному приміщенні по типу «зеленої кімнати», яка відволікає дитину від переживань та негативних емоцій та за допомогою ігор сприяє отриманню офіцером необхідної інформації від дитини.

Треба зазначити, що діти, які постраждали внаслідок домашнього насильства, потребують дещо іншої процедури проведення допиту. Така необхідність полягає у запобіганні повторній травматизації дитини, адже проходячи кризь такі жахливі моменти у період свого життя, дитина навряд чи стане ще комусь про них розповідати, такі діти здебільшого закриваються в собі, що згодом призводить до порушення фізичного та психічного здоров'я дитини. Тому важливим завданням чинного законодавства та органів державної влади є допомога дітям, які зіткнулися з домашнім насильством, їх захист та уникнення ще більшої травматизації.

Першим кроком у цьому напрямі стало запровадження проведення допиту малолітніх або неповнолітніх осіб, які постраждали внаслідок домашнього насильства у спеціально-обладнаному приміщенні «Зелена кімната», що використовують для проведення інтерв'ювання дитини в ігровій формі, в тому числі, яка постраждала внаслідок домашнього насильства, в умовах, що мінімізують і запобігають повторній травматизації психіки дитини, з огляду на її індивідуально-психологічні та психофізіологічні особливості.

Через що і виникає потреба реформування чинного законодавства в частині проведення допиту малолітніх та неповнолітніх осіб. Зокрема, норму КПК України необхідно доповнити положенням, яке б регулювало обов'язкове проведення допиту малолітнього або неповнолітнього учасника кримінального провадження психологом, в спеціально-обладнаному приміщенні за участю слідчого та судді, що є винятком із загального правила про безпосередність дослідження доказів, відповідно до якого суд повинен дослідити докази безпосередньо. Отже, ст. 226 КПК України необхідно доповнити частиною шостою, яку викласти в такій редакції: «Для допиту неповнолітніх або малолітніх осіб, які постраждали внаслідок домашнього насильства, проводиться обов'язкове виїзне судове засідання. Допит проводиться в спеціально-обладнаному приміщенні психологом у присутності слідчого та за участю судді».

Висновки. Підсумовуючи, треба зауважити, що проведення допиту малолітніх або неповнолітніх осіб, які постраждали внаслідок домашнього насильства, має низку особливостей, які періодично вдосконалюються з метою забезпечення захисту прав та свобод дитини, яка стає учасником кримінальних процесуальних відносин. Кожна країна має свої особливості проведення допиту дітей, які постраждали внаслідок домашнього насильства, однак в деяких процедурних моментах вони збігаються з вітчизняним, що пояснюється ухваленням спільних для всіх міжнародних стандартів, «дружніх до дитини».

Тільки після повноцінного реформування чинного законодавства з метою забезпечення законних прав та інтересів малолітніх та неповнолітніх осіб, які постраждали внаслідок домашнього насильства, можна буде не лише зменшити рівень цього виду правопорушення, але й уберегти вже травмованих дітей від повторної травматизації під час досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. У Мінсоцполітики озвучили статистику звернень через домашнє насильство в Україні. *Радіо Свобода*. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-domashnie-nasylstvo-minsotspolityky/30970575.html>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.
3. Постанова Верховного Суду № 753/19409/19 від 17.02.2021. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95066934>.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Бандурка О. М. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно–

трудова колонія. Харків : НУВС, 2003. 260 с.

6. Про захист дітей від сексуальної експлуатації та зловживань сексуального характеру : Конвенція Ради Європи № 994_927 від 25.10.2007. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_927.

7. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : Закон України від 20.06.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4988-17#n2>.

8. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи : Програма Ради Європи від 17 листопада 2010 р. URL : <https://rm.coe.int/16804c2188>.

9. Шендрік В. В. Особливості попередження злочинності неповнолітніх у США, Канаді та Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 114–122.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Надійшла до редакції 24.11.2021

References

1. U Minsotspolityky ozvuchyly statykyku zvernen' cherez domashnye nasyt'stvo v Ukrayini [The Ministry of Social Policy announced the statistics of appeals due to domestic violence in Ukraine]. *Radio Svoboda*. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-domashnie-nasyt'stvo-minsotspolityky/30970575.html>. [in Ukr.].

2. Pro zapobihannya ta protydyiu domashn'omu nasyt'stvu [The Ministry of Social Policy announced the statistics of appeals due to domestic violence in Ukraine] : *Zakon Ukrayiny* vid 07.12.2017. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 2018. № 5, art. 35. [in Ukr.].

3. Postanova Verkhovnoho Sudu № 753/19409/19 vid 17.02.2021 [Resolution of the Supreme Court № 753/19409/19 of 17.02.2021]. *Yedynyuy reyestr sudovykh rishen'*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95066934>. [in Ukr.].

4. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 r. [Resolution of the Supreme Court № 753/19409/19 of 17.02.2021]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 1996. № 30, art. 141. [in Ukr.].

5. Bandurka, O. M. (2003) Problemy sotsial'noyi adaptatsiyi nepovnlitnikh, zvil'nykh z vykhovno-trudovoyi koloniyi [Problems of social adaptation of juveniles released from educational and labor colony]. Kharkiv : NUVS, 260 p. [in Ukr.].

6. Pro zakhyst ditey vid seksual'noyi ekspluatatsiyi ta zlovzhyvan' seksual'noho kharakteru [On the protection of children against sexual exploitation and sexual abuse] : *Konventsia Rady Yevropy №994_927* vid 25.10.2007. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_927. [in Ukr.].

7. Pro ratyfikatsiyu Konventsiyi Rady Yevropy pro zakhyst ditey vid seksual'noyi ekspluatatsiyi ta seksual'noho nasyt'stva [On ratification of the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse] : *Zakon Ukrayiny* vid 20.06.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4988-17#n2>. [in Ukr.].

8. Kerivni pryntsyipy Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo pravosudiv, druzhn'oho do ditey, ukhvaleni Komitetom ministriv Rady Yevropy [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe] : *Prohrama Rady Yevropy* vid 17 lystopada 2010 r. URL : <https://rm.coe.int/16804c2188>. [in Ukr.].

9. Shendryk, V. V. (2012) Osoblyvosti poperedzhennya zlochynnosti nepovnlitnikh u SSHa, Kanadi ta Ukrayini [Features of juvenile delinquency prevention in the United States, Canada and Ukraine]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, art. 114–122. [in Ukr.].

10. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny vid 13.04.2012 [Criminal Procedure Code of Ukraine of April 13, 2012]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Olena Soldatenko, Anastasiia Chechel. Peculiarities of interrogation of minors who have suffered as a result of domestic violence: international and national experience. The article deals with topical issues related to the interrogation of minors who have become victims or witnesses of domestic violence in order to highlight its features related to the emotional state of the above persons in contact with the law.

The peculiarities of the age development of children were emphasized and it was noted that despite the age peculiarities, the situation related to domestic violence sufficiently traumatizes the child and affects its further normal development. The concept and essence of domestic violence are described and the forms of domestic violence are highlighted.

The main international legal standards of interrogation of children introduced in Ukraine are highlighted and the positive foreign experience of foreign countries, in particular, Germany and the USA, is analyzed in order to highlight progressive aspects of interrogation of minors and victims of domestic violence and their further introduction into national legislation.

Possible ways to reform the current legislation in order to protect the rights and legitimate

interests of children who have become victims or witnesses of domestic violence are outlined. should be conducted not by the investigator but by a psychologist, but with the obligatory participation of the investigator.

It has been noted that due to the full reform of existing national legislation and the introduction of international standards for the interrogation of minors and victims of domestic violence in Germany and the United States, it is possible to ensure adequate protection of the rights and legitimate interests of children in contact with law. principles of child-friendly justice.

Keywords: *on-site court hearing, victim, interrogation, child, pre-trial investigation, domestic violence, psychologist.*

УДК 658

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-713-720

Світлана ТЮТЧЕНКО[©]

кандидат економічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено актуальну проблему забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств. Здійснено аналіз державних політик світових країн-лідерів з виробництва металопродукції щодо забезпечення економічної безпеки. Запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення економічної безпеки вітчизняних металургійних підприємств з метою підвищення їх стійкості до впливу зовнішніх та внутрішніх викликів і загроз та створення сприятливих умов для підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: *економіка, економічна безпека, підприємство, політика, зелений сертифікат, податки.*

Постановка проблеми. Питання ефективного розвитку усіх галузей економіки є дуже актуальним для національної економіки в цілому. Найбільш вагомою та масштабною галуззю промисловості є металургія, адже вона є постачальником необхідної сировини та матеріалів для ефективної діяльності підприємств усіх інших важливих галузей економіки, таких як: виробництво металевих виробів, машинобудування, будівництво, енергетика, добувна промисловість та ін.

Вітчизняна металургійна промисловість розвивається відповідно до загальних тенденцій світової металургії. На сьогодні, для світової металургії властиве постійне зростання обсягів металовиробництва, що призводить до надвиробництва у цій галузі, тобто перевищення обсягу виплавки металу над його споживанням. Одночасно відбувається збільшення концентрації виробництва, споживання й експорту металопродукції в десяти країнах-лідерах із виплавки металу. Наслідком цього є суттєве загострення конкуренції між цими державами, що вимагає від України пошуку нових, більш креативних рішень щодо виробництва і збуту продукції [1]. Крім цього, за останній час відбулась кардинальна зміна лідерів-країн з виплавки та споживання металопродукції – від ЄС та СНД в бік Китаю та арабських країн.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств є дуже актуальною, тому вона досліджується в багатьох працях зарубіжних та вітчизняних науковців. На особливу увагу заслуговують праці С. Головка, А. Ковбель, О. Користіна, І. Кукурудзи, Н. Левченко, А. Ткаченко, Д. Шкаровського та ін. У межах даного дослідження проведено аналіз існуючих інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств в різних країнах.

Метою дослідження є аналіз державних політик світових країн-лідерів з виробництва металопродукції щодо забезпечення економічної безпеки підприємств та

© С. Тютченко, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8480-6519>

tiutchenkosvetlana@gmail.com